

El Partit Comunista Italià (PCI), transcendental en la Itàlia dels últims quaranta anys està en crisi. Per l'esquerra, un diari de prestigi intel·lectual l'ha resseguida.

EL DIARI ITALIA «IL MANIFESTO»

Testimoni de la crisi del PCI

Giuseppe Grilli

Quan Antonio Gramsci, davant el triomf feixista, preveia el desastre, ben pocs imaginarien el final de la Segona Guerra Mundial i, encara, quan, profètic, assignava al partit comunista el paper de protagonista en el redreçament nacional, serien menys els qui li haurien concedit més crèdit que a un boig. Per això, si no entenem aquell protagonisme dels comunistes en la societat italiana entre els anys quaranta i els anys vuitanta, no comprendrem mai el sentit i el valor de la crisi comunista, avui.

És en realitat aquest l'interrogant que mereix el veritable interès, més enllà de la polèmica i de la política. Si tot allò que coneixem com a cultura i societat italianes de la postguerra ençà no s'entén fora de l'interrogació comunista, ¿per què els comunistes, com a partit, han romàs marginats de l'àrea de govern i de poder tant de temps? Més encara, justament quan s'ha abandonat la discriminació anticomunista, sembla que s'haja encetat un camí irreversible de decadència d'aquella presència d'idees, de propostes, de radicació social.

A molts, els sembla que tot això es relaciona molt estretament amb la nova etapa de modernització de l'economia i de la vida, malgrat que un es puga sorprendre que aquesta no es corresponga gaire amb models de modernització que els mateixos comunistes proposaven amb èxit com a models culturals. A més, sobta el carisma aconseguit pel màxim representant de la fractura entre proposta cultural i transformació de la societat, el malaguanyat secretari general Enrico Berlinguer, mort en 1984. No cal recordar que l'efecte electoral negatiu del PCI des de fa cinc o sis anys es va trencar únicament en les eleccions al Parlament europeu, que es celebraren l'endemà de la mort del líder, caigut en el curs del míting de

Pàdua. I encara sobta més si pensem en el fracàs penós de totes les opcions esquerranistes dels darrers vint anys —un fracàs molt merescut i oportú— i alhora en l'aïllament i l'estretor en les quals s'ha desenvolupat l'única divergència comunista seriosa que s'haja manifestat durant el lent procés de distanciament del partit, de sectors importants de la societat que canviava.

Al·ludesc, evidentment, al grup de *Il Manifesto*, encara que la seua història es puga classificar més com una bella aventura que no com un autèntic projecte polític. *Il Manifesto* va nàixer l'any 1969 com una proposta editorial: un grup de dirigents i militants comunistes, tots caracteritzats dins d'una ala del partit que prenia com a punt de referència Pietro Ingrao, sota la urgència de les transformacions i dels nous costums que havien fet eclosió en el moviment del 68 i que tenien com a puntals els moviments d'alliberament d'Àsia, Àfrica i Amèrica Llatina, sentiren l'estretor del debat a l'estil tradicional que es

desenrotllava en el si de l'ortodòxia del partit. Cal dir que la tradició comunista, malgrat que el partit italià fos un xic més obert que d'altres, restava substancialment encarcerada dins els motlles de la litúrgia tercerinternacionalista. Així, la gent d'*Il Manifesto* de bon antuvi es va trobar entre l'espasa i la paret.

El partit no solament no oferia prou garanties de deixar-se «bombardejar el quarter central», com predicava Mao, tot engegant la revolució cultural, sinó que ni tan sols no permetia la publicació d'una revista mensual d'espai obert feta per comunistes, però no dependent de l'aprovació de cap òrgan del partit (ni finançada per aquest). Fer una revista era ben poca cosa per a la magnitud dels problemes que el grup considerava urgents per al renovament de l'estratègia del moviment obrer d'Occident i de les forces d'esquerra en general. Però, fins i tot amb un to quasi apocalíptic, heretat de suggestions gens menyspreables provinents de la recerca dels francesos de «Socialisme ou barbarie», la gent que engegà al carrer la revista *Il Manifesto* només pretenia això mateix: publicar un periòdic. No fou possible. La publicació desencadenà el procés de separació del partit i, una vegada fora, el grup acabà ben aviat per resig-

nar-se a optar per una organització de partit, o, millor dit, de minipartit. Ara, malgrat que el grup estigués quasi sempre en contra de les degeneracions grupusculars, no es pot negar que convisqué amb la retòrica d'aquells anys —els setanta— i amb aquell vici col·lectiu que fou la militància juvenil.

Les dificultats més grans, tal volta, es poden resumir així: el moviment estudiantil i el de contestació obrera eren generosos, però del tot folls; no

sabien o no podien parlar sense metàfores poètiques. El Partit Comunista es tancà al diàleg i treballà per capitalitzar en termes electorals i a curt termini el moviment expansiu de la societat, per tal d'accedir amb la força dels números a l'àrea de govern. La intuïció d'*Il Manifesto*, que s'obria una fase nova de l'economia i de la política i que aviat els grups dominants nacionals i internacionals caminarien cap a un nou creixement brutal del profit, amb total independència del cost social elevat i del perill global per a la vida de la humanitat, no fructificà enlloc. Sortosament, davant l'aïllament real creixent, van tenir una idea genial.

Alhora que s'estructurava el grup polític anomenat *Il Manifesto*, l'any 1971 sortia al carrer el diari *Il Manifesto*. Si aquell és mort, aquest és viu i es mou prou. De fet, el diari ha estat l'única memòria que s'haja salvat del pas entre el darrer *ancien régime* i aquesta modernitat (o potsmodernitat com en diuen els llestos) en la qual estem confortablement submergits.

Alguns dels integrants del vell grup polític s'han dispersat i, majoritàriament, amb Lucio Magri i Luciana Castellina, han acabat per reincorporar-se al PCI. Tanmateix, Rossana Rossanda, Luigi Pintor i Valentino Parlato segueixen fent el diari i mantenint aquella

reflexió crítica del present, que és probablement el seu millor llegat. Rossanda, amb el seu cap blanc, la seua cortesia i aquell orgull que dona la raó quan només en queda la desferra, s'ha convertit en un dels pocs incòmodes, tossuts i implacables opositors alhora de l'esbojarrament terrorista i de la repressió de l'estat. La necessitat de reconèixer les arrels polítiques dels fets que provocaren primer els «anys de plom» i després la «societat jurídica» és tal volta la seua obsessió de fa un temps. Pintor, nerviós, petit, viu, és la Cassandra de la classe política i el seu tenaç adversari: si els polítics han format un sindicat més o menys clandestí que els agermana tots, aleshores tots són responsables. Ara, la responsabilitat col·lectiva és una agreujant i mai una excusa per a les responsabilitats individuals. Retornar al valor

il manifesto

Luigi Pintor
Un dialogo senza avvenire

Il dialogo aperto fra l'organizzazione e il movimento. Il dialogo aperto di fatto e soprattutto di diritto. Il dialogo aperto, come si può dire, tra il partito e la vita del paese. Il dialogo aperto di democrazia, di partecipazione e di azione. Questo è il nostro punto di riferimento.

Vittorio Foa
Strategie per i contratti

Le strategie contrattuali del movimento sono, per questo, un aspetto fondamentale del suo sviluppo. Sono, in una certa misura, il suo strumento di azione. Sono, in pratica, una delle sue armi più preziose.

Rossana Rossanda
Le radici della divisione

La confluenza di Mosca, per le sue conseguenze, ha segnato il destino del movimento comunista e una parte importante del movimento operaio. È una confluenza che ha creato un nuovo modo di essere e di agire.

Edgar Snow e K. S. Karol
La rivoluzione culturale

La rivoluzione culturale, come è noto, è una rivoluzione di cultura. È una rivoluzione che ha creato un nuovo modo di essere e di agire.

Testi del XIV Congresso
(clandestino)
del P.C. cecoslovacco

Un documento storico, che si è conservato in forma originale e che testimonia il ruolo del P.C. cecoslovacco e che rivela il ruolo della CkD di Praga, nel corso della rivoluzione.

edizioni Dedalo numero 1 giugno 1969 lire 500

En la pàgina 18 i a l'esquerra, mobilitzacions del PCI. Dalt, Enrico Berlinguer i el número 1 d'*Il manifesto*.

NOVETATS EN LLIBRES

CONTACTE. Llengua i literatura-BUP 1

Vicent Pitarch i Josep Palomero

Text aprovat per la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana per a l'ensenyament en el 1r curs de BUP i de FP.

STRESS

Manuel Joan i Arinyó
Col·lecció «La Cuca al Cau»

Nou títol de l'única col·lecció eròtica catalana. Divuit relats eròtico-negres que faran caure la bava de plaer i luxúria a sado-masoquistes i personal afí. No apte per a «milícies» i bestiar semblant.

EL LLAMP

PUNTS DE MEDITACIÓ
(Memòries de la «transició»)

Joan Fuster
La Unitat, 95

L'autor analitza, amb la seua agudesia característica, una àmplia gamma de temes ben vius i actuals.

Pascual Madoz

Articles sobre el Principat de Catalunya, Andorra i zona de parla catalana del Regne d'Aragó al *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de Ultramar*.

Pròleg d'Antoni Pladevall. 2 vols. Reproducció facsimilar.

CURIAL EDICIONS CATALANES

OBRES COMPLETES/2

Pere Calders

Clàssics catalans del segle XX, 42, 372 pàgs. Totes les narracions de tema mexicà amb el segell inconfusible d'aquest gran fabulador que és Pere Calders, fruit de la seva experiència com a exiliat en terres americanes.

Edicions 62

TRACTAT DE LES MADUIXES

Vicent Andrés Estellés
Memòries, I

El dietari autobiogràfic del gran poeta valencià.

EDITORIAL EMPÚRIES

NA LIONOR

Esteve Caseponce
Col·lecció el Petit Espaver, núm. 7

Il·lustracions de Fina Rifà. Una rondalla de Catalunya Nord, universal com totes les rondalles.

EDICIONS DE LA MAGRANA

LLENGUA I LITERATURA BUP I

Enric Valor
Vicent Salvador
Vicent Pasqual
Miquel Nicolàs

GREGAL LLIBRES

DICCIONARI RUS-CATALÀ

Els diccionaris de l'Enciclopèdia. De venda en llibreries.

ENCICLOPÈDIA CATALANA

UN MON VIU

Una col·lecció formada per quatre llibres (*Muntanyes, Jungles, Deserts i Praderies*) destinats als infants. Amb magnífiques il·lustracions que estimulen la imaginació infantil.

BARCANOVA

«No, el partit no hi és: diga-m'ho a mi, que sóc el secretari». Acudit de Frattini (L'Espresso).

ètico-polític sembla ser la seua major preocupació. Parlató, prim i amb un esguard afilat i curiós, que amaga molt poc una dolça tendresa, també és cavaller solitari. Tot sol ha defensat que l'actual xafardeig sobre reforma institucional, a propòsit d'una segona república i d'un nou pacte constitucional, si de debò volgués ser alguna cosa darrere el fum de les paraules, hauria de repensar l'estat italià unitari en estat federal.

Podem sospitar que això és treballar sobre sorra i estudiar els arbres sense albirar el bosc, però també cal reconèixer que l'abús de teoria condueix sovint a perdre de vista les finalitats. Una tossuda adhesió a les raons de l'humanisme comunista —estimulada per la crisi de les societats de l'est— uneix curiosament la dissidència d'*Il Manifesto* i la reforma que intentà Enrico Berlinguer sobre la tradició comunista. I fa certa basarda recórrer els documents de la separació del grup del *Manifesto* del PCI, quan fou justament Berlinguer, aleshores vice-secretari general, amb un amplíssim marge de poder, el qui feu decantar la balança contra els heterodoxos. Més tard, l'acció de Berlinguer fou inspirada també per un desig de participació en les novetats de la transformació de la societat i de la vida de la gent. Ningú, amb honestat i rigor, no li ha de retraure en un balanç, ni que siga crític, d'haver-se deixat endur per un pragmatisme gris i oportunista. Però la radicalitat joiosa de la utopia i de la llibertat que el bon sentit berlinguerià va perdre, tal volta per efecte d'aquella separació, ara fa molta falta en la casa vella i endormiscada del partit. □

LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 352 91 10. 46002-València